

АНАЛІТИКА ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

Христенко О.А., канд. екон. наук, доцентка

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0003-0431-5328>

Бобик Т.С., здобувачка вищої освіти

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: У роботі розглянуто сутність демографічних процесів та їх роль у розвитку суспільства. Проаналізовано основні складові демографії, зокрема народжуваність, смертність, природний приріст і міграцію, а також їх взаємозв'язок із рівнем життя населення. Досліджено фактори, що впливають на демографічні показники, та визначено сучасні тенденції демографічного розвитку, зокрема зниження народжуваності, зростання тривалості життя та процеси старіння населення.

Ключові слова: демографічні процеси, народжуваність, смертність, природний приріст, міграція, рівень життя, демографічна ситуація, населення, соціально-економічний розвиток.

Аналіз демографічних процесів у суспільстві є важливою складовою вивчення соціально-економічного розвитку держави, оскільки саме демографічні показники відображають стан і динаміку населення, його відтворення та рівень життя. Демографія дозволяє оцінити чисельність населення, його вікову та статеву структуру, рівень народжуваності й смертності, міграційні процеси, а також інші фактори, які безпосередньо впливають на формування трудового потенціалу країни. Рівень життя населення тісно пов'язаний із демографічними процесами, адже економічні умови, доступ до медичних послуг, освіти, соціального захисту та зайнятості визначають якість життя людей і, звичайно, впливають на показники народжуваності та тривалості життя. У сучасних умовах глобалізації та соціально-економічних трансформацій особливо актуальним є дослідження взаємозв'язку між демографічними змінами та рівнем життя, оскільки ці процеси визначають майбутній розвиток суспільства, його стабільність і конкурентоспроможність.

Метою даного дослідження є аналіз демографічних процесів у суспільстві та їх вплив на рівень життя населення. Вивчення цієї теми дозволяє глибше зрозуміти основні тенденції розвитку населення, виявити проблеми та окреслити можливі шляхи їх вирішення.

Демографічні процеси в цілому являють собою складну систему взаємопов'язаних явищ, що визначають відтворення та зміну населення у часі. Вони охоплюють як природний рух населення (народжуваність і смертність), так і механічний рух (міграцію), а також зміни у віковій, статевій та соціальній структурі населення. У сукупності ці процеси формують демографічну ситуацію

в країні, яка безпосередньо впливає на економічний розвиток, ринок праці, соціальну політику та рівень життя суспільства [1]. Сутність демографічних процесів полягає у постійному відновленні поколінь людей та зміні кількості населення під впливом різних факторів. Народжуваність виступає основною частиною цього відтворення, оскільки саме вона забезпечує появу нових поколінь і визначає демографічний розвиток суспільства. Вона залежить від основи – це економічні умов, рівня доходів, доступності житла, розвитку медицини, культурних традицій та державної підтримки сімей. У сучасному світі спостерігаємо тенденцію до зниження народжуваності, що пов'язано зі зміною життєвих пріоритетів, підвищенням вартості утримання дітей. Це призводить до зменшення темпів приросту населення в багатьох країнах, що є погіршенням демографічної статистики [2]. Смертність є другим важливим компонентом природного руху населення. Вона відображає рівень здоров'я нації та якість життя населення. На рівень смертності впливає безліч факторів, зокрема це стан системи охорони здоров'я, екологічні умови, стиль життя, рівень соціального забезпечення та доступність медичних послуг. Зменшення показників смертності та збільшення тривалості життя зазвичай свідчать про покращення соціально-економічної ситуації в країні. Натомість у державах із нижчим рівнем розвитку смертність залишається значно високою через обмежений доступ до медицини та несприятливі умови проживання.

Природний приріст населення є результативним показником, який відображає результат співвідношення народжуваності та смертності. Коли кількість народжених перевищує кількість померлих, чисельність населення зростає, а у протилежному випадку скорочується. У багатьох розвинених країнах відбувається демографічний перехід, що проявляється у зміні високих рівнів народжуваності та смертності на низькі. У результаті це призводить до старіння населення, збільшення частки осіб похилого віку та посилення навантаження на систему соціального забезпечення. Міграційні процеси є важливою складовою демографічної динаміки, оскільки вони змінюють розподіл населення між регіонами та країнами. Міграція може бути внутрішньою (переміщення в межах країни) та зовнішньою (міждержавна міграція).

Основними причинами міграції є економічні фактори, такі як пошук кращих умов праці та вищого рівня доходів, а також соціальні, політичні (воєнний стан) та екологічні обставини. Міграція може як сприяти економічному розвитку країни за рахунок припливу робочої сили, так і створювати проблеми, пов'язані з відтоком кваліфікованих кадрів [3].

Демографічні процеси тісно пов'язані з рівнем життя населення. Рівень життя включає доходи населення, умови праці, доступ до освіти, медицини, житла та соціальних послуг. Підвищення рівня життя зазвичай сприяє зниженню смертності, збільшенню тривалості життя та зміні репродуктивної поведінки людей. Водночас низький рівень життя може призводити до негативних демографічних явищ, таких як скорочення народжуваності, зростання смертності та активізація міграційних процесів [4].

Отже, демографічні процеси є важливою складовою розвитку суспільства, оскільки визначають чисельність населення, його структуру та тенденції змін у

часі. Вони охоплюють народжуваність, смертність і міграцію, які у взаємодії формують загальну демографічну ситуацію в країні. Аналіз цих процесів показує, що сучасні тенденції характеризуються зниженням народжуваності, збільшенням тривалості життя та посиленням процесів старіння населення, особливо у розвинених країнах. До того ж, демографічні процеси тісно пов'язані з рівнем соціально-економічного розвитку та якістю життя населення. Покращення умов життя сприяє зниженню смертності та підвищенню добробуту, тоді як економічні труднощі можуть негативно впливати на відтворення населення та посилювати міграційні процеси. Таким чином, демографічна ситуація є не лише наслідком розвитку суспільства, але й важливим чинником, що впливає на його подальший розвиток, тому потребує постійного аналізу та ефективного державного регулювання.

Список використаних джерел

1. «Державна служба статистики України. Офіційний вебсайт.» URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
2. «Офіційний вебсайт ООН з питань народонаселення.» URL: <https://population.un.org>
3. «Світова база даних Світового банку.» URL: <https://data.worldbank.org>
4. «Прогнози та демографічні дані ООН.» URL: <https://population.un.org/wpp>

Abstract: The paper examines the essence of demographic processes and their role in societal development. The main components of demography are analyzed, including birth rate, death rate, natural increase, and migration, as well as their relationship with the population's standard of living. Factors influencing demographic indicators are explored, and current demographic trends are identified, such as declining birth rates, increasing life expectancy, and population aging.

Keywords: demographic processes, birth rate, death rate, natural increase, migration, standard of living, demographic situation, population, socio-economic development.

УДК 334.722:336.1:332.1

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-92

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ФОП НА РОЗВИТОК ГРОМАД

Чебан Ю.Ю., канд. екон. наук, доцентка
Миколаївський національний аграрний університет
<https://orcid.org/0000-0002-8231-2918>

Анотація: Досліджено вплив діяльності фізичних осіб-підприємців на розвиток територіальних громад. Визначено основні напрями такого впливу, зокрема фіскальний, економічний, соціальний, організаційний та іміджевий.

Ключові слова: фізичні особи-підприємці, територіальні громади, місцеві бюджети, єдиний податок, розвиток громад.

Фізичні особи-підприємці (далі за текстом – ФОП) є важливою складовою розвитку національної економіки, оскільки сприяють задоволенню соціальних потреб, забезпечують розвиток малого бізнесу та формують значну частину